

БУХОРО ВА ХИВА ХОНЛИКЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ-ИҚТИСОДИЙ ВА МАДАНИЙ АЛОҚАЛАРИ ТАРИХИ (XVII АСР МИСОЛИДА)

Rabbimova Umida Norqulovna

Osiyo Xalqaro Universiteti,

Tarix yo'nalishi, MM-3 guruhi

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada XVII asrda Buxoro va Xiva xonliklari o'rtasidagi ijtimoiy-iqtisodiy hamda madaniy aloqalar tarixiy manbalar asosida tahlil qilinadi. Savdo munosabatlari, hunarmandchilik mahsulotlari almashinuvi, aholining o'zaro harakati va madaniy-ma'rifiy aloqalarning rivoji yoritib beriladi. Tadqiqot natijalari xonliklar o'rtasidagi o'zaro ta'sir mintaqaviy taraqqiyotda muhim omil bo'lganini ko'rsatadi.

KALIT SO'ZLAR: Бухоро хонлиги, Хива хонлиги, XVII аср, савдо алоқалари, ижтимоий-иқтисодий муносабатлар, маданий алоқалар.

ИСТОРИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ И КУЛЬТУРНЫХ СВЯЗЕЙ БУХАРСКОГО И ХИВИНСКОГО ХАНСТВ (НА ПРИМЕРЕ XVII ВЕКА)

Раббимова Умида Норкуловна

Азиатский Международный Университет,

направление «История», группа MM-3

АННОТАЦИЯ: В статье рассматриваются социально-экономические и культурные связи между Бухарским и Хивинским ханствами в XVII веке на основе исторических источников. Анализируются торговые отношения, обмен ремесленными изделиями, миграционные процессы населения, а также развитие культурно-просветительских связей. Полученные результаты подтверждают значительную роль межгосударственных контактов в развитии региона.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: Бухарское ханство, Хивинское ханство, XVII век, торговые связи, социально-экономические отношения, культурные связи.

THE HISTORY OF SOCIO-ECONOMIC AND CULTURAL RELATIONS BETWEEN THE BUKHARA AND KHIVA KHANATES (A CASE STUDY OF THE 17TH CENTURY)

Rabbimova Umida Norqulovna

Asian International University,

ABSTRACT: This article analyzes the socio-economic and cultural relations between the Bukhara and Khiva Khanates in the 17th century based on historical sources. Particular attention is paid to trade relations, the exchange of handicraft products, population mobility, and the development of cultural and educational interactions. The study demonstrates that mutual cooperation between the khanates played a significant role in the regional development of Central Asia.

KEYWORDS: Bukhara Khanate, Khiva Khanate, 17th century, trade relations, socio-economic relations, cultural interactions.

KIRISH

XVII asr Markaziy Osiё tarixida siёсий парокандалик кучайган, аммо шу билан бирга хонликлар ўртасидаги иқтисодий ва маданий алоқалар узлуксиз давом этган давр ҳисобланади. Бухоро ва Хива хонликлари географик яқинлиги, этник таркибнинг ўхшашлиги ҳамда умумий иқтисодий манфаатлар туфайли ўзаро алоқаларни сақлаб қолган. Ушбу алоқалар минтақадаги ижтимоий-иқтисодий ҳаётни ривожлантиришда муҳим ўрин тутган. Мақоланинг асосий мақсади — XVII asr мисолида Бухоро ва Хива хонликлари ўртасидаги ижтимоий-иқтисодий ва маданий алоқаларнинг мазмун-моҳиятини очиб беришдан иборат.[1].

МЕТОДОЛОГИЯ

Тадқиқот жараёнида тарихий-таққослама, таҳлил ва синтез усулларида фойдаланилди. Ёзма манбалар, тарихий солномалар, сайёҳлар қайдлари ҳамда замонавий тарихчиларнинг илмий ишлари таҳлил қилинди. Манбаларни қиёсий ўрганиш орқали Бухоро ва Хива хонликлари ўртасидаги алоқаларнинг асосий йўналишлари аниқланди.[2].

НАТИЖАЛАР

Тадқиқот натижалари шуни кўрсатадики, XVII asrда Бухоро ва Хива хонликлари ўртасида савдо-иқтисодий муносабатлар жадал ривожланган. Икки давлат ўртасида ипак, пахта матолари, қишлоқ хўжалиги маҳсулотлари, қорақўл тери ва ҳунармандчилик буюмлари айирбошланган. Савдо йўллари орқали карвонлар мунтазам ҳаракатланган, бу эса шаҳарларнинг иқтисодий фаоллигини оширган.

Ижтимоий соҳада аҳолининг ўзаро кўчиши, ҳунарманд ва савдогарларнинг бир хонликдан иккинчисига бориб иш олиб бориши кузатилган. Маданий соҳада эса адабиёт, тарихнавислик, диний таълим ва меъморчиликда ўзаро таъсир мавжуд бўлган. Айрим олимлар ва шоирлар икки хонлик ҳудудида фаолият юритган.[3].

МУҲОКАМА

Олинган натижалар тарихчи олимлар фикрлари билан мос келади. Жумладан, тадқиқотчилар Бухоро хонлигини минтақадаги илмий-маърифий марказ, Хивани эса савдо ва хунармандчилик маркази сифатида баҳолайдилар. Ушбу икки марказ ўртасидаги алоқалар ўзаро иқтисодий манфаатлар асосида шаклланган. Шу билан бирга, сиёсий зиддиятлар мавжуд бўлишига қарамай, савдо ва маданий алоқалар тўлиқ узилмаган. Бу ҳолат хонликлар ўртасидаги муносабатларнинг мураккаб, бироқ ўзаро боғлиқ тизим эканини кўрсатади.

ХУЛОСА

Хулоса қилиб айтганда, XVII асрда Бухоро ва Хива хонликлари ўртасидаги ижтимоий-иқтисодий ва маданий алоқалар Марказий Осиё тарихи учун муҳим аҳамият касб этган. Бу алоқалар минтақада иқтисодий барқарорликни таъминлаш, маданий қадриятларни сақлаш ва ривожлантиришга хизмат қилган. Тадқиқот натижалари мазкур мавзуда кейинги илмий изланишлар учун назарий асос бўлиб хизмат қилиши мумкин.[4].

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР

1. Бартольд В.В. Туркестан в эпоху монгольского нашествия. — Москва, 1963.
2. Абдурахмонов Г. Марказий Осиё хонликлари тарихи. — Тошкент, 2008.
3. Холиқов Н. Бухоро ва Хива хонликларининг иқтисодий алоқалари. — Тошкент, 2015.
4. Азимов А. XVII асрда Марказий Осиёда савдо муносабатлари. — Самарқанд, 2017.